

ACC. N:R M. 14357: 1-9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Piljöf Persson, Jonstorp
Härad: Luggude Berättare: " "
Socken: Jonstorp ö. Färhult Berättarens yrke: f. d. lantbr.
Uppteckningsår: 1957 Född år 1884 i Jonstorp

Gudsstjänst och nattvardsgång. s. 1-9. LMF 107.

ACC. N:R M. 14357:1.

GudsTjänsterna i Jönstorp och Parkults
pastoral kyrkor benämndes alltid "mässor" först
och sist. Tiden för dessar hållande var varrligen
kl. 10 och 1.30 på dagen. För mässan i Jönstorp
på förmiddagen så var den i Parkult på eftermid-
dagen, men alltid tiderna omvända - i Parkult
kl. 10 och Jönstorp 1.30 eller 2. Elget kallades dessa
kyrkobesök i dagligt tal "gå till kyrkan". Högmesse
med nattvardsgång var den mest besökta. Kyrkobesöken
gjordes oftast en gång i månaden och mest av de
äldre på stället (husbondefolket). De mest bety-
delsefulla gjordes under påsk, pingst och allhelgona-
dag. Första söndagen i advent var särdeles väl
besökt ty då sjöngs "Hosianna" som alla tyckte var
jul- och nyårsvisa varv självskrivna till kyrkobesök.
Det var brukligt att folk från en församling besökte
en annan kyrka - Väsby och Brunnby t. ex.. Anledningen
till sådana besök var om dessa hade en god präst.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Sup. 107

Någon större förberedelse till ett kyrkbesök gjordes ej. Men den bästa kostymen togs alltid på. Mannen var helgdagskläderna och kvinnan var alltid svart, i synnerhet vid de större helgerna. Detta bruk användes förr, men nu drager vilken klädedräkt som helst.

Sedan gammalt järdades man till kyrkan efter häst och vagn samt till jula. Män och kvinnor kunde ha sällskap till kyrkan om de sågades under vägen dit.

Stigar och gervägar användes flitigt. Jag vet ännu någon här i bygden. Efter bilismens inträde har kyrkbesöken förändrats. Nu har de flesta bil och den som ej har en sådan får oftast åka med en gärrare. Numera kör någon taxibil och upphämtar äldre och långväga personer till kyrkbesöken. Dessa kyrkbesöksar bekostas här i socknen av en sammanslutning benämnd "församlingensvård".

2. Tid vacker väder dröjde de kyrkbesökande något utan för kyrkan. Många besökte anhörigas gravar. Även all-
dagliga bändelser dröptes. De personer som varit bekanta

med varandra samtalade innan inträdet i kyrkan skedde. Det fanns en krog i närheten av kyrkan vid Furneberga å - benämnd "Laraskrogen". De som gingo förbi där på herrvägen försurnade ej ett besök där. Denna krog nedbrann vid sekelskiftet. Innehavaren av krogen hette Petter Persson - därav Petter Lase.

När det blev tid för gudstjänsten gingo besökarna lugnt och värdigt in och satte sig, böjde sig ned och höll fröga händerna för sig om en kurtisand. Någon hargvadning förekom ej. Om någon kom litet försent till gudstjänsten sades ej något. Denne satte sig då nederst närmast ingången. Om något oväsen fört utifrån kyrkan under gudstjänsten vet jag ej har förekommit på denna ort.

Wäslö kyrka är en s. k. korskyrka. Minnen född 1845 utfalade att varje by eller flera sådana hade var sin plats i varje korsarm. Att någon hade pristan med sig in i kyrkan vet jag ej. Men väl har jag hört att denna gick medfölja vid krogbesök. Den kunde möjligen behövas vid något uppträde

och även bli stulen etc. De manliga kyrkobesökarna placerade sina huvudbonader i fönstret som vette mot bänkens ända - ofta med tillhjälp av de andra i bänken. Kvinnorna fogs ej sina hattar av i kyrkan, möjligen en mindre halsduk som fogs på vid utträdet. Fintertid betröfvo såväl män som kvinnor sina yfterplagg på sig under gudstjänsten. Om en predikan blev alltför lång kunde besökarna under en varm sommardag bli dåliga och då användes en s. k. kryddkvast som de både luktade på och svalkade sig med. En sådan kryddkvast bestod av flera arter kryddväxter som citraneliss, fridgårdsmjort, salvia, lavendel och körvel. Froligen förförde någon långväga kyrkobesökare något, men kanske när gudstjänsten var slut. Någon vakt här vid någon gudstjänst vet vi ej något om.

Kyrkan var under de större helgerna prydd med blommor och levande ljus. Ljusen till kyrkan köptes froligen från någon affär i en stad, de stora altarljusen tillhanda.

håller ej an någon lästhand.

Vid vissa moment i predikan böjde sig de besökande
ned i bänken och många bad en kort bön. När prästen skall
läsa dagens betraktelse reser sig församlingen sig upp.

De som vill följa prästens predikan följer denna i psalm-
boken. Facksägelse efter avlidna var alltid gripande, sym-
nerligen efter den avlidnes närmast anhöriga. Turn-
görelser och meddelanden skändes av de flesta kyrkobe-
sökarna. Det har berättats att naturvetaren och jägel-
kännaren Kyrkboherde W. i Partult ej alltid fullföljde
sin predikan eller kringgörelser till slut. Han tog sin
böss och vandrade ned till den närbelägna Phälder-
viken, ofta i vetterologiska ärenden.

En predikan varade oftast en timma eller tre
kvart. Tintertid vid sträng köld höll prästen ej så långa
predikningar.

Orgel har funnits i kyrkorna så länge jag minns.
Klockaren har sin plats på läktaren. En s. k. bälq.

ACC. N:R M. 14357:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Frampare assisterade alltid klockaren. Men denna syst-
la är visst nu helt bortlagd. Psalmerna i kyrkan
sjöngs i saktare tempo för än nu. S. ex. För Gud är ett
en väldig berg. Följande psalmer sjöngs: Fjell natt,
heliga natt. För hälsad sköna morgonstund, Till påsk
sjöngs: Vad ljus över griften, Han lever, o. pröjd
Till adventen: Hosianna!

Kollekt upptogs vid predikans slut medelst här även
vid altaret samt i bänkar ^{satt} på en stolpe som upphar
läktaren. Den ^{lunn} gick med var kyrkovaktmästaren eller
kyrkovården.

Någon viss ordning vid utgången förekom ej. De
som sattes närmast utgången gingo vanligen först. De
besökande i kyrkan samtalade alltid med varandra efter
predikans slut, innan de på olika sätt tog sig hem.
Ofta gingo kyrkubesökarna i stora klungor, herrvåg,
då ville inga gå ut. Ty de ville ej möta kyrkfolket.
Något uppköp i något handelsbod förekom ej, men i

ACC. N:R M. 14357:7

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7

något bageri förekom detta. De riktiga handelsmännen respekterade söndagsfirandet. Ofta utfrågade de hemsittande som ej besökte kyrkan under söndagen om predikan och kungörelser o. s. v.,

Andaktständer (hufvudsak) hölls fördom i hemmen men de äro numera helt bortlagda. Det var hufvudsak och husvunder som tog emot prästen.

Det var många äldre personer av båda könen som gingo till nattvarden då denna utdelades. Det var nattvardsgång innan varje högtid. Deltagande till nattvarden skulle anmälas till prästen söndagen innan, men numera är detta bruk bortlagt. Alla folk, hoga och låga fattiga och rika gingo till nattvarden samtidigt. Om någon blivit uteslängd från nattvarden har jag ej hört uttalas. Någon s. k. gärningsman fruk jag ej gå till nattvarden. Sådana be frukligen ej om någon sådan.

Gamla sjukliga personer på stundom nattvarden hemma. Nattvardsvinet förvarades i skåp i skristian. Det övers.

ACC. N:R M. 14357:8.

blinna vinet fick naturligtvis stå över till nästa gång.
Det var särskilda bagerier som framställde oblaten.

Skriftsmålet var vid predikan innan nattvarden.
De som skulle begå denna hade oftast varit vett och
hög kraft. Detta bruk har till stör del bortlagts sedan ett
par tre decennier tillbaka. Efter nattvardsgången skulle
de deltagande i kyrkan och så hålla sig hemma. Att nå-
gon ej skulle förtäras innan de gingo till här jag visserligen
tröt men tvivligen har äldre folk gjort så.

De som begå nattvarden gå ej till altarringen i
någon befärrad ordning, varken efter ålder eller kön, hög
eller låg. Hattar och kappor avtogas innan. Någon frångesel
eller vreda förekom ej vid altarringen. När altarringen
var fullbelagd väntade de överblivna till när det var deras
tur. Om någon lämnat gåvor eller angift till prästen
vid anmälningen till nattvardsgång förekommer ej nu.
men sannolikt har det förekommit i äldre tid. För prästen
kallad till någon gång sådes det att prästen varit och gett

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8.

ACC. N:R M. 14357:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

denne nattharden. Att någon själv köpt natthards-
vin och givit en sjuk vet jag intet om.

Någon särskild maträtt till de hemvårdande natth-
ardsgästerna är ej bekant.

Följande kyrkoherrar har varit verksamma i
Jönstorp - Parhults pastorat.

Anders Borg. 1820-1849.

Paul Gabriel Ahnfeldt*. Denne erhöll provstiftel 1828.

Hans Daniel Johan Wallengren. 1864-1894.

Gustaf Högstedt, 1894

Karl Bruno Fredlund

Ragnar Ekström.

* 1849-1863.